

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

MANŽELSTVÍ POJEM, SŇATEČNÝ VĚK, PŘEKÁŽKY MANŽELSTVÍ, FORMY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ, MANŽELSTVÍ NEPLATNÉ A ZDÁNLIVÉ, POVINNOSTI A PRÁVA

© Zdeňka Králíčková, září 2016

PRAMENY

- OBČANSKÝ ZÁKONÍK
z. č. 89/2012 Sb.
  - ZÁKON O MATRIKÁCH, JMÉNU A
PŘÍJMENÍ
z. č. 301/2000 Sb.
  - ZÁKON O MEZINÁRODNÍM PRÁVU
SOUKROMÉM
z. č. 91/2012 Sb.
  - OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD
z. č. 99/1963 Sb.
  - ZÁKON O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH
SOUDNÍCH z. č. 292/2013 Sb.
- MEZINÁRODNÍ
ÚMLUVY
    - CHARTA ZÁKLADNÍCH PRÁV
EVROPSKÉ UNIE (čl. 9)
    - ÚMLUVA O OCHRANĚ
LIDSKÝCH PRÁV A
ZÁKLADNÍCH SVOBOD
(č. 209/1992 Sb., čl. 8, 12)
    - Úmluva o souhlasu k
manželství, nejnižším věku
pro uzavření manželství a
registraci manželství
(vyhl. 124/1968 Sb.) NY
    - Vídeňská úmluva o
konzulárních stycích
(vyhl. 32/1969 Sb.)

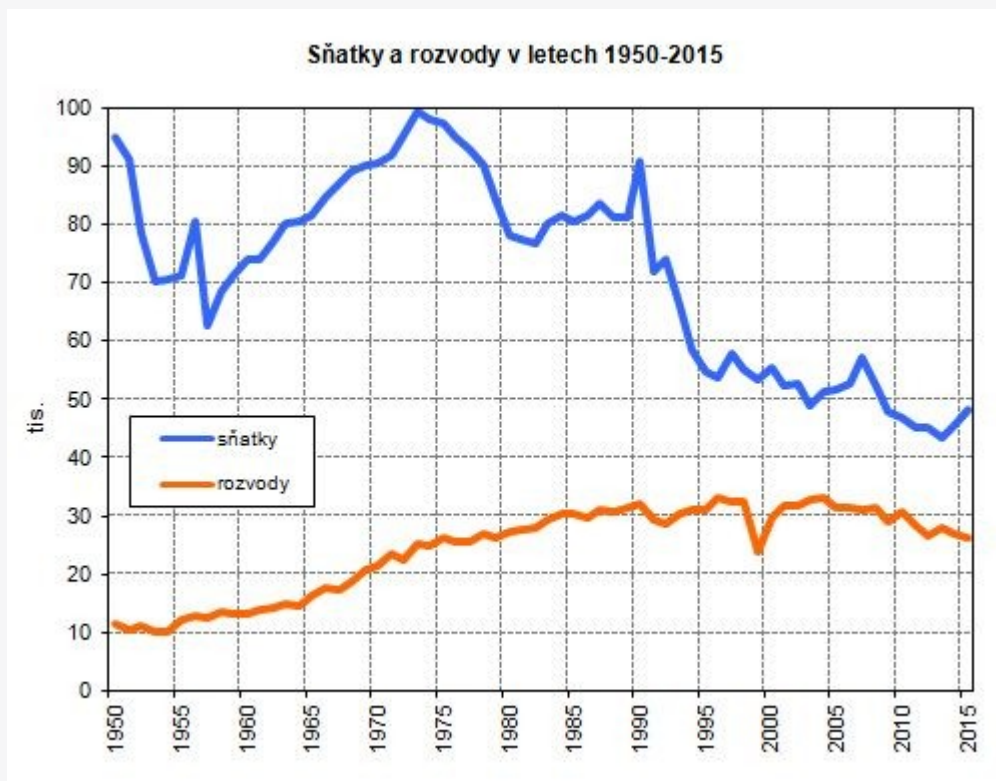
LITERATURA

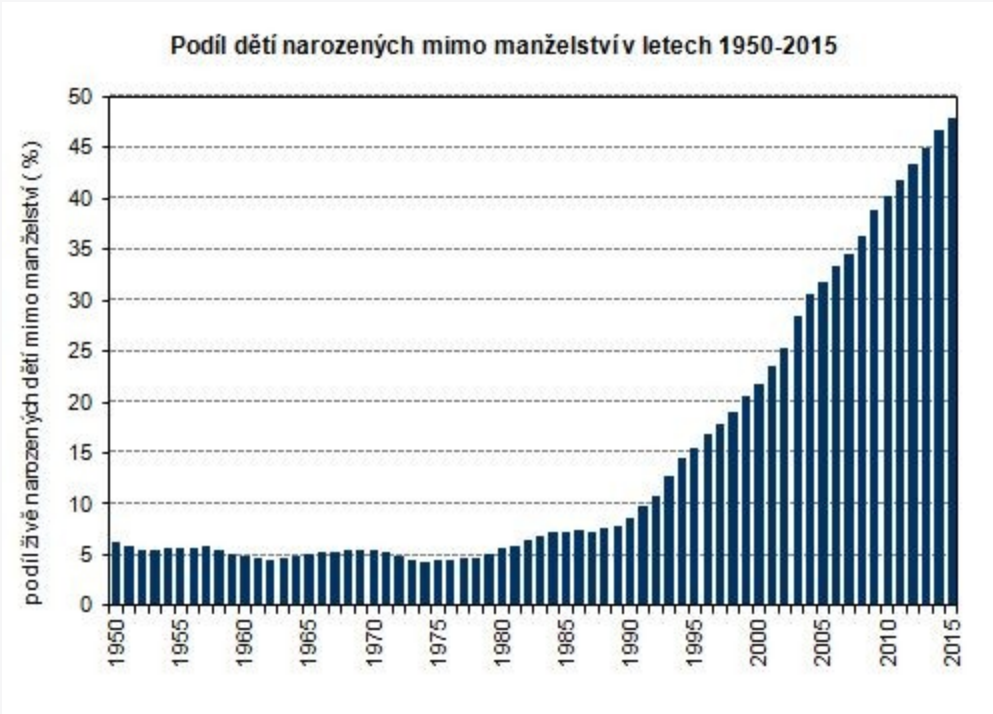
- *Hrušáková, M., Králičková, Z., Westphalová, L. a kol.:* Rodinné právo. Praha: C. H. Beck, 2015.
- *Hrušáková, M., Králičková, Z., Westphalová, L. a kol.* Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - 975). Praha: C. H. Beck, 2014.
- *Telec, I.:* Subjektivní práva rodinná. Právní rozhledy, 2012, č. 3.
- *Haderka, J.:* Uzavírání manželství z hlediska právního. Praha: Akademia, 1977.

VYBRANÉ STATISTICKÉ ÚDAJE

zdroj: www.czso.cz (4. 10. 2016)

POJEM A ÚČEL MANŽELSTVÍ

§ 655 OZ

Manželství je *trvalý svazek muže a ženy* vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je *založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*

ZÁSADY

- základní statusový poměr
- osoby různého pohlaví
- monogamie
- solidarita
- rozlučitelnost
- civilní + církevní forma

EVROPSKÁ ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD

čl. 8 Právo na respektování rodinného a soukromého života

„Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, ...“

čl. 12 Právo uzavřít manželství

„Muži a ženy, způsobilí věkem k uzavření manželství, mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.“

čl. 14 Zákaz diskriminace

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

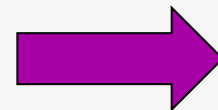
JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

■ TRANSSEXUÁLOVÉ

- Goodwin v. the United Kingdom (1990)
  - ženatý, 4 děti, rozvod
  - změna: male to female
  - v evidenci: stále muž: problém důchod, pojištění
  - porušen č. 8, č. 12

■ OSOBY TÉHOŽ POHLAVÍ

- Schalk and Kopf v. Austria (2010)
  - neporušen čl. 14 ve spojení s čl. 8 x disenty
  - neporušen čl. 12 (jednomyslně)

■ SCHALK AND KOPF v. AUSTRIA (2010)

- v roce 2004 dva muži nemohli uzavřít manželství ani jinou formu svazku
- v roce 2010 nabyl účinnosti Zákon o registrovaném partnerství

ESLP:

- nedošlo k porušení článku 12, jednomyslně, manželství je vyhrazeno pro muže a ženu, čl. 12 neukládá státům povinnost rozšíření (ani nezakazuje)
  - bylo argumentováno, že Úmluva je z roku 1950 a je třeba ji vykládat jako „*living instrument*“ a v duchu čl. 9 **Charty základních práv a svobod EU**

(2000, účinnost 2009, čl. 9: „Právo uzavřít manželství a založit rodinu je zaručeno v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon těchto práv.“)

- nicméně, v Evropě není konsensus ve věci manželství osob stejného pohlaví a je na každém z 47 států, jak věc upraví
- nedošlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8, (4:3), byť bylo připuštěno, že **trvalé svazky osob téhož pohlaví lze podřadit pod „*family life*“** jako de facto svazky

CHARTA ZÁKLADNÍCH PRÁV EVROPSKÉ UNIE

ze dne 7. 12. 2000, účinná k 1. 12. 2009

č. 2007/C 3003/1 Úředního věstníku Evropské unie

čl. 9

„Právo uzavřít manželství a založit rodinu je zaručeno v souladu s vnitrostátními zákony upravujícími výkon těchto práv“

GENDEROVĚ NEUTRÁLNÍ

SŇATEČNÝ VĚK

§ 672 OZ

- zletilí: 18 let (§ 30 OZ)
- nezletilí, ale svéprávní: od 16 let (§ 37 OZ- přiznání svéprávnosti, ne emancipace)
- nezletilí nesvéprávní - od 16 let, s povolením soudu

§ 367 ZŘS Řízení o povolení uzavřít manželství

návrh nezletilého, který dovršil 16 let

účastníci: ten, kdo chce uzavřít manželství, jeho zákonní zástupci a nově ten, s kým má být manželství uzavřeno

NUTNÝ výslech obou snoubenců

i bez povolení soudu manželství vznikne

problematika prohlášení manželství za neplatné soudem

PŘEKÁŽKY UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

- jiné manželství, partnerství či obdobný statusový poměr § 674 OZ
- příbuzenství § 675 OZ
- nové: existence poručenství, svěřenectví a pěstounské péče
- omezená svéprávnost **v této oblasti** § 673 OZ
  - nové: soud nepovoluje uzavřít manželství duševně chorým

problematika prohlášení manželství za neplatné soudem

PŘEDODDAVKOVÉ ŘÍZENÍ - OBLIGATORNÍ

MATRIKA, V JEJÍMŽ OBVODU MÁ BÝT MANŽELSTVÍ UZAVŘENO
VYPLNĚNÍ FORMULÁŘE
PŘEDLOŽENÍ DOKLADŮ (RL, ...)

■ CIVILNÍ

■ TERMÍN SVATBY

■ CÍRKEVNÍ

■ OSVĚDČENÍ >6 měsíců

Příloha III

Obecní (obvodní, městský) úřad v Hlinsku

OSVĚDČENÍ

Obecní (obvodní, městský) úřad v Hlinsku.....

osvědčuje,

že

ženich: jméno a příjmení ..... roz. ....

datum narození .....

místo a okres narození Palička, okres Svitavy.....

stav ..... svobodný.....

bydliště ..... okres Chrudim.....

a

nevěsta: jméno a příjmení ..... roz. ....

datum narození .....

místo a okres narození Hlinsko, okres Chrudim.....

stav ..... svobodná.....

bydliště ... . okres Chrudim.....

splnili všechny požadavky zákona pro uzavření platného manželství.

Toto osvědčení je platné po dobu 3 měsíců ode dne vydání.

v Hlinsku .....

dne 13. ledna 1999 .....

Kulaté razítko se státním znakem
podpis matrikáře

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ DLE FOREM

OBČANSKÝ/CIVILNÍ

§ 657 odst. 1 OZ

- před orgánem veřejné moci
  - je-li matričním úřadem, kdekoli
  - není-li matričním úřadem, 1 musí mít trvalý pobyt
- před (místo)starostou či pověřeným členem zastupitelstva a matrikář

CÍRKEVNÍ

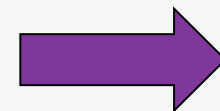
§ 657 odst. 2 OZ

- před orgánem oprávněné církve nebo náboženské společnosti

zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

- před osobou pověřenou oprávněnou církví

VZÁJEMNÉ KOLIZE ŘEŠÍ § 670 OZ

http://www.mkcr.cz/assets/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/zvlastni_prava_CNS.doc (stav k 23. 9. 2015)

registrovaných církví a náboženských společenství : 38

zvláštní práva: konání obřadů, při nichž jsou uzavírány církevní sňatky: 21

- Apoštolská církev
- Bratrská jednota baptistů
- Církev adventistů sedmého dne
- Církev bratrská
- Církev československá husitská
- Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů
- Církev řeckokatolická
- Církev římskokatolická
- Českobratrská církev evangelická
- Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
- Evangelická církev metodistická
- Federace židovských obcí v České republice
- Jednota bratrská
- Křesťanské sbory
- Luterská evangelická církev a.v. v České republice
- Náboženská společnost českých unitářů
- Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
- Novoapoštolská církev v České republice
- Pravoslavná církev v českých zemích
- Slezská církev evangelická augsburského vyznání
- Starokatolická církev v České republice

MÍSTO UZAVŘENÍ MANŽELSVÍ

§ 663 OZ

(1) Jedná-li se o občanský sňatek, uskutečňuje se sňatečný obřad na místě, které k tomu **určí orgán veřejné moci** provádějící sňatečný obřad; přihlíží při tom k vůli snoubenců.

(2) Jedná-li se o církevní sňatek, uskutečňuje se sňatečný obřad na místě **určeném vnitřními předpisy oprávněné církve**.

OKAMŽIK UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

§ 656 OZ: VEŘEJNĚ, SLAVNOSTNĚ, ZA PŘÍTOMNOSTI DVOU SVĚDKŮ - SŇATEČNÝ PROJEV VŮLE

při obřadu, před sňatečným projevem, prohlášení dle § 665 OZ

- NEZNAJÍ OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ
- ZNAJÍ NAVZÁJEM SVŮJ ZDRAVOTNÍ STAV
- ZVÁŽILI ÚPRAVU BUDOUCÍCH MAJETKOVÝCH VZTAHŮ, BYDLENÍ A HMOTNÉ ZAJIŠTĚNÍ RODINY

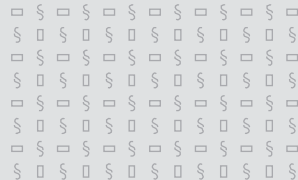
§ 656 OZ: SVOBODNÉ A ÚPLNÉ SOUHLASNÉ PROHLÁŠENÍ O VSTUPU DO MANŽELSTVÍ - § 659 OZ: odpověď ANO na „dotaz“, **i jinak !!**

+ § 660, 661, 662 OZ

- DOHODA NA BUDOUCÍM PŘÍJMENÍ:

SPOLEČNÉ, STATUS QUO, ZDVOJENÉ (zákaz řetězení, jako připojované pouze první)

- ZÁPIS DO CIVILNÍ MATRIKY (KNIHY MANŽELSTVÍ) JE POUZE EVIDENČNÍ

PŘÍJMENÍ ŽEN

§ 69 zákona o matrikách, jménu a příjmení

(1) Příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice.

(2) Při zápisu uzavření manželství lze na základě žádosti ženy, jíž se uzavření manželství týká, uvést v matriční knize příjmení, které bude po uzavření manželství užívat, v mužském tvaru, jde-li o

- a) cizinku,
- b) občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině,
- c) občanku, jejíž manžel je cizinec,
- d) občanku, která je jiné než české národnosti.

Nový § 69a - lze i dodatečně

ČESKÁ REPUBLIKA

ODDACÍ LIST

v knize manželství matričního úřadu .....

okres .....

ve svazku ..... roč. .... strana/list ..... poř. č. ....

Místo uzavření manželství		
Den, měsíc, rok uzavření manželství		
	muž	žena
Jméno(a) a příjmení, popř. rodná příjmení		
Den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát		
Rodné číslo		
Osobní stav		
Jméno(a) a příjmení, popř. rodná příjmení rodičů		
Dohoda o příjmení: muž: žena: děti:		
Poznámka		

V .....

dne .....

.....
jméno, příjmení a podpis matrikáře

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V ZASTOUPENÍ

§ 669 OZ

- ŽÁDOST - JEN JEDEN ZE SNOUBENCŮ
- POVOLENÍ - krajské úřady
- PLNÁ MOC *SPECIÁLNÍ*
  - forma: písemná, ověřený podpis
  - obsah: odst. 2
  - odvolání: odst. 3

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V CIZINĚ

■ KONZULÁRNÍ SŇATEK

§ 668 OZ

- nově DIPLOMATICKÁ MISE ČESKÉ REPUBLIKY
- KONZULÁRNÍ ÚŘAD ČESKÉ REPUBLIKY
- ZMPS: řídí se českým právním řádem
- ZMPS: státní občan ČR nesmí uzavřít manželství na zastupitelském úřadu cizího státu v ČR

Vídeňská úmluva o konzulárních stycích (vyhl. 32/1969 Sb.)

■ MÍSTNÍ SŇATEK

- ZMPS: sňatečná způsobilost se řídí právem státu, jehož je snoubenec občanem
  - VYSVĚDČENÍ
- ZMPS: forma se řídí právem místa, kde se manželství uzavírá
locus regit actum

ČESKÁ REPUBLIKA
CZECH REPUBLIC
TSCHECHISCHE REPUBLIK
ЧЕШСКАЯ РЕСПУБЛИКА

Č. j.

dne

VYSVĚDČENÍ o právní způsobilosti k uzavření sňatku
CERTIFICATE of legal competence to conclude marriage
Rechtsbefähigungsnachweis zur Eheschliessung
СВИДЕТЕЛЬСТВО о правоспособности вступить в брак

Obecní úřad v
Municipality at
Das Gemeindamt in
Муниципалитет в

okres
District
Kreis

osvědčuje, že občan(ka) České republiky (bezdomovec):
certifies herewith that Czech national (stateless person):
bescheinigt hiermit, dass der tschechische
Staatsangehörige (Heimatlose):
свидетельствует, что чешский гражданин

район

Jméno a příjmení
Name and surname
Name und Vorname
Фамилия, имя

nar.v
Born onat
geb. amin
день, месяц, год, место рождения

rodinný stav
Marital status
Familienstand
семейное положение

bytem
Residing at
wohnhaft in
постоянное жительство

je podle českého právního řádu způsobilý(á) uzavřít manželství.
is competent under Czech law to conclude marriage.
nach dem tschechischen Recht zur Eheschliessung befähigt ist.
имеет право вступить в брак в соответствии с чешским законодательством.

Osvědčení se vystavuje k uzavření manželství s:
The certificate is issued for the purpose of marriage to be conclude with:
Der Nachweis wird zur Eheschliessung ausgestellt mit:
Свидетельство выдало для вступления в брак с:

jméno a příjmení
Name and surname
Name und Vorname
Фамилия, имя

datum narození
Date of birth
Geburtsdatum
день, месяц, год рождения

státní občanství
Citizenship
Staatsangehörigkeit
гражданство

bydliště
Residing at
wohnhaft in
постоянное жительство

Osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství má platnost šest měsíců.
The certificate of legal competence to conclude marriage is valid for six months.
Der Rechtsbefähigungsnachweis ist sechs Monate gültig.
Свидетельство о правоспособности вступить в брак действительно
в течение 6 (шести) месяцев.

matrikáf
Registrar
Matrikenführer
Работник загса

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ S CIZINCEM V ČR

■ CIZINEC Z EU

■ CIZINEC MIMO EU

- POTVRZENÍ VYDANÉ
MV O „OPRÁVNĚNOSTI
POBYTU“

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ V PŘÍMÉM OHROŽENÍ ŽIVOTA § 667 OZ

■ VNITROSTÁTNÍ

- KAŽDÝ ORGÁN
VEŘEJNÉ MOCI DLE §
658 OZ, PŘÍPADNĚ JINÝ ORGÁN DLE
ZVL. PŘEDPISU

- NENÍ TŘEBA ÚČAST
MATRIKÁŘE

- KTERÁKOLI
OPRÁVNĚNÁ CÍRKEV

- *NENÍ TŘEBA DOKLADŮ*
- *KDEKOLI*

■ ZAHRANIČNÍ

- VELITEL NÁMOŘNÍHO
PLAVIDLA PLUJÍCÍ POD
ČS VLAJKOU
- VELITEL LETADLA
ZAPSANÉHO V ČR
- VELITEL VOJENSKÉ
JEDNOTKY ČR V
ZAHRANIČÍ, ALE *JEN
JE-LI 1 OBČAN ČR*

ZVLÁŠTNÍ MATRIKA

§ 42 zákona o matrikách, jménu a příjmení

(1) Do zvláštní matriky se zapisují narození, uzavření manželství a úmrtí občana, ke kterému došlo na

- a) území cizího státu,
- b) zastupitelském úřadu České republiky,
- c) lodi nebo v letadle mimo území České republiky,
- d) místě, které nepatří pod pravomoc žádného státu.

(2) Do zvláštní matriky se zapisují i partnerství uzavřená občany na území cizího státu.

PORUŠENÍ PŘEKÁŽEK MANŽELSTVÍ A VADY PŘI UZAVÍRÁNÍ MANŽELSTVÍ

■ § 672 OZ

- JINÉ MANŽELSTVÍ, PARTNERSTVÍ ČI OBDOBNÝ STATUSOVÝ POMĚR § 674
- PŘÍBUZENSTVÍ § 675
- NOVÉ: EXISTENCE PORUČENSTVÍ, SVĚŘENECTVÍ A PĚSTOUNSKÉ PÉČE § 676
- OMEZENÁ SVĚPRÁVNOST V TÉTO OBLASTI § 673

■ § 677 OZ

- CHYBÍ NÁLEŽITOSTI PROJEVU VŮLE
- CHYBÍ NÁLEŽITOSTI OBŘADU, např. i osvědčení
- V SOUVISLOSTI S OBŘADEM NEBYLY SPLNĚNY NÁLEŽITOSTI, NA KTERÝCH JE TŘEBA BEZVÝHRADNĚ TRVAT

■ § 684 OZ

- NÁTŁAK, NÁSILÍ ČI POHRŮŽKA NÁSILÍ
- OMYL TÝKAJÍCÍ SE TOTOŽNOSTI JEDNOHO ZE SNOUBENCŮ NEBO POVAHY SŇATEČNÉHO PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ

důsledky vad: viz níže

problematika určení, zda tu manželství je či není, a prohlášení manželství za neplatné soudem

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Matrimonium putativum

ZDÁNLIVÉ NEBOLI NEEXISTENTNÍ MANŽELSTVÍ

§ 677 a násl. OZ

§ 677 OZ

„náležitosti, na kterých je nutno bezvýhradně trvat“

- osoby téhož pohlaví
- nezletilý mladší 16 let
- chybí vůle či projev vůle anebo jiné náležitosti
- „nekompetentní“ orgán
- neregistrovaná církev, resp. církev bez tzv. zvláštního oprávnění, resp. nikoli pověřená osoba
- chybějící osvědčení, resp. starší 6 měsíců
- vadná plná moc zmocněnce

Důsledky zdánlivého manželství

■ nebylo, není, nebude

- jak v rovině statusové (svobodný/svobodná, neuplatní se I. domněnka otcovství)
- tak majetkové (žádné SJM, společný nájem bytu manžely *ex lege* apod.)
- nelze konvalidovat

§ 678 OZ: SOUD MŮŽE ROZHODNOUT I EX OFFO (DEKLARATORNÍ)

§ 373 a násl. ZŘS, ÚČASTNÍCI: MANŽELÉ, ZÁSADA: VYŠETŘOVACÍ

DŮSLEDKY DLE § 679 OZ:

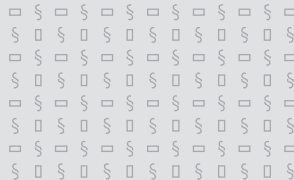
(1) Neprodleně poté, kdy soud určí, že manželství není, rozhodne soud o otcovství ke společnému dítěti i o povinnostech a právech rodičů k němu.

(2) Majetkové povinnosti a práva muže a ženy se posoudí jednotlivě podle své povahy. Nelze-li jinak, použijí se ustanovení o bezdůvodném obohacení. V těchto záležitostech je třeba brát ohled na muže nebo ženu jednající v dobré víře, jakož i na práva a právní zájmy společných dětí a třetích osob.

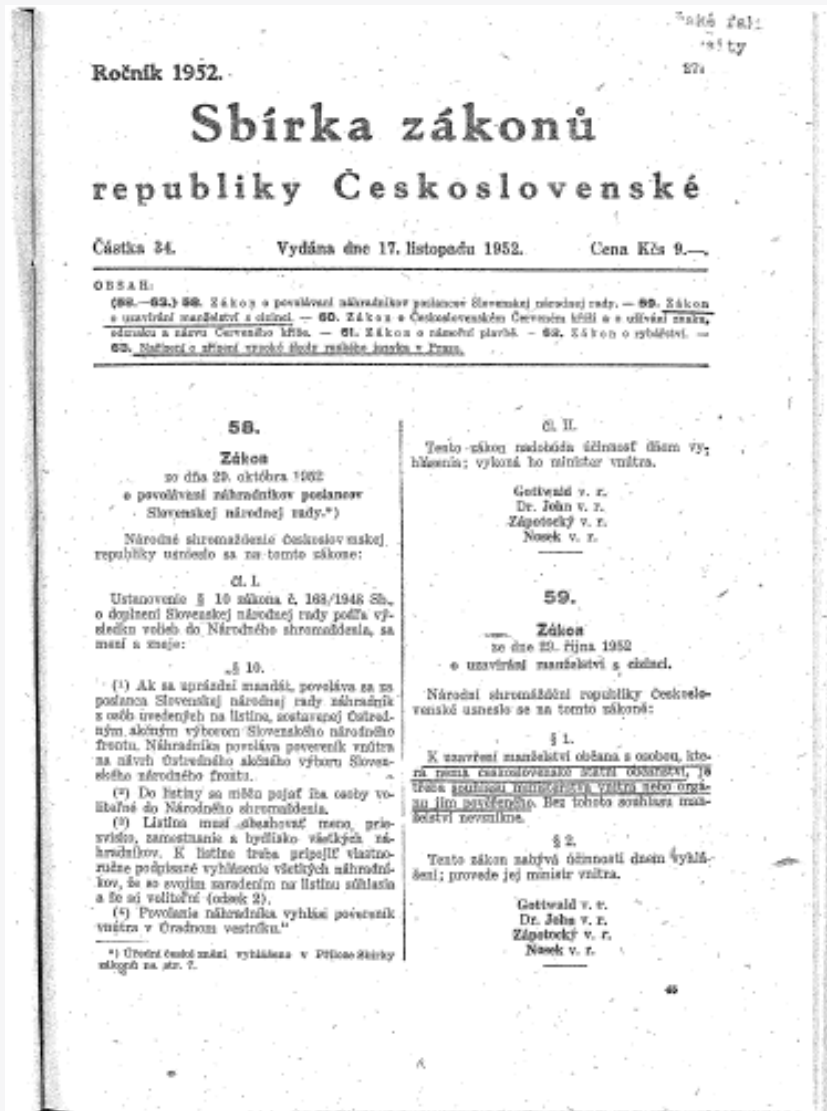

JUDIKATURA Ústavního soudu

Pl. 16/15

EXKURZ DO HISTORIE

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Matrimonium nullum

NEPLATNÉ MANŽELSTVÍ

§ 680 a násl. OZ

NEPLATNOST MANŽELSTVÍ DLE ČÁSTI DRUHÉ OZ

§ 681: domněnka platnosti
manželství

§ 682: generální konvalidace
(výjimky v případě zániku: § 685, § 684/2)

§ 683: konvalidace - dítě

neplatnost je podmíněná
soudním rozhodnutím PM

§ 373 a násl. ZŘS, ÚČASTNÍCI: MANŽELÉ,
ZÁSADA: VYŠETŘOVACÍ

- ex offo - bigamie, příbuzenství, § 685
- návrh - *každého* - právní zájem, vyjma omezené svéprávnosti, § 680
- *jen manželů* - násilí, omyl, § 684

NEPLATNOST JEDNÁNÍ DLE OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

§ 574: na právní jednání je
třeba hledět spíše jako na
platné

- relativní: dovolání se -
námitka - § 586, ex tunc;
- absolutní: ex lege, ex
offo, ex tunc - § 588:
dobré mravy, zákon,
veřejný pořádek,
nemožnost plnění; také §
587

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Jindřichově Hradci rozhodl samosoudkyně JUDr. Janou Pošvářovou v právní věci navrhovatelky bytem Jindřichův Hradec, proti odpůrci bytem Jindřichův Hradec, o rozvod manželství, - takto:

Návrh na rozvod manželství navrhovatelky odpůrce uzavřeno dne 27. 2. 1998 u Obecního úřadu ve Stráži nad Nežárkou, se zamítá.

Účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění

Rízení o rozvod manželství výše uvedených účastníků bylo zahájeno u Okresního soudu v Jindřichově Hradci dne 13. 9. 1999. Navrhovatelka uvedla, že zpočátku bylo manželství spořádané, rozhodli se, že budou vydělávat peníze, poté si založí rodinu. Toto rozhodnutí vedlo k hlubokému rozvratu manželství. V lednu 1999 odpůrce opustil společnou domácnost a žije u svých rodičů.

Odpůrce se k návrhu na rozvod manželství připojil.

Z oddacího listu soud zjistil, že do manželství účastníci vstoupili dne 27. 2. 1998 před Obecním úřadem ve Stráži nad Nežárkou, navrhovatelka do manželství vstupovala jako svobodná, odpůrce jako rozvedený. Každý z účastníků si ponechal své příjmení.

Navrhovatelka jako účastnice řízení vypověděla, že známost trvala od podzimu 1995. V roce 1996 se k odpůrci nastěhovala,

(K. P. C. 19 - rozvod)

Číslo jednací: AC 660/99-10

P. 01
Převzato 3. 2. 2000
Třetího právního jednání

neudělali s cílem vytvořit harmonické, pevné a trvalé životní společenství, ale s cílem zajistit účinky uvedené v § 704 odst. 1 o. z., tedy vznik společného nájmu bytu č. 2 v domě čp. 583/III na sídlišti Vajgar v Jindřichově Hradci. Právo nájmu bytu svědčilo původně odpůrci Pavlu Hanušovi a jeho bývalé manželce. Dle čestného prohlášení ze dne 7. 2. 1996 odpůrce přihlásil k pobytu v tomto domě a tím, že jde o sestřenicí. V době bydlení nadále vylučně, nikoliv odpůrce, který, jak bylo zjištěno, bydlel u své bývalé manželky ve Věselově čp. 41, okres Rakovník. Za této situace vlastník bytu Město Jindřichův Hradec dalo odpůrci výpověď z nájmu bytu, neboť byt bez vážných důvodů neužívá a pronajímá jej. Za této situace účastníci uzavřeli sňatek s cílem vzniku práva společného nájmu bytu.

Dle § 39 o. z. neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu, nebo jej obchází, a nebo se přiči dobrým mravům. Sňatek, který účastníci uzavřeli s účelem výše uvedeným, odporuje ustanovení § 1 zákona o rodině, přiči se dobrým mravům. Z uvedeného soud dovozuje, že manželství účastníků je neplatné. S ohledem na to, že manželství je neplatné, nemohlo ve smyslu § 24 zákona o rodině dojít k jeho rozvodu. Dle nároku soudu je na účastnících domhat se neplatnosti manželství.

O nákladech řízení bylo rozhodnuto dle § 144 věta první o. s. ř.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích prostřednictvím soudu podepsaného, ve dvou stejnopisech.

V Jindřichově Hradci dne 14. 1. 2000

Za správnost vyhotovení:
Kynčlová Eva

JUDr. Jana Pošvářová, v. r.
soudkyně

4 C 660/99

6 Co 1334/2000 - 27

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedy JUDr. Antonína Trpěse a soudce JUDr. Jaroslavy Šitkovéové a JUDr. Jany Prokopové v právní věci navrhovatelky [redacted], bytem Jindřichov Hradec, sídliště Vajgar 583/III proti odpůrci [redacted], bytem Jindřichov Hradec, sídliště Vajgar 583/III o rozvod manželství, o odvolání navrhovatelky proti rozsudku Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 14.1.2000 č.j. 4 C 660/99-10, t a k t o :

Rozsudek soudu prvního stupně se mění takto:

Manželství mezi navrhovatelkou [redacted] a odpůrcem [redacted] uzavřené dne 27.2.1998 u Obecního úřadu ve Stráži nad Nežárkou se, r o z v á d í .

Účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odůvodnění :

Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl návrh na rozvod manželství navrhovatelky [redacted] a odpůrcem [redacted] uzavřeného dne 27.2.1998 u Obecního úřadu ve Stráži nad Nežárkou. O nákladech řízení rozhodl tak, že účastníci nemají

13810-00001-00000

www.mps.cz

- 2 -

6 Co 1334/2000 - 28

právo na náhradu nákladů řízení. Soud nezkoumal, zda je návrh důvodný ve smyslu příslušných ustanovení zákona o rodině, neboť vycházel z toho, že manželství účastníků je neplatné ve smyslu § 39 o.z., neboť sátek, který účastníci uzavřeli, odporuje ustanovení § 1 zák. o rodině, přiči se dobrým rávům. K tomuto názoru dospěl soud na základě výsledků řízení u Okresního soudu v Jindřichově Hradci, spisové zn. 4 C 496/97, týkajícího se navrhovatele Města Jindřichov Hradec proti odpůrci Pavlu [redacted] o přivolení k výpovědi z nájmu bytu, kde řešil jako předběžnou otázku, otázku platnosti právního úkonu sátku odpůrci Pavla [redacted] s s Evou [redacted]. Dospěl tak k závěru, že sátek nesměřoval k založení vztahu ve smyslu § 18 zák. o rodině, ale jeho cílem bylo zajistit účinky uvedené v § 704 odst. 1 o.z., tedy vznik společného nájmu bytu manželů, což znamená, že tento úkon odporuje zákonu, obchází jej a přiči se dobrým rávům. Rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 26.5.1998 č.j. 4 C 496/97-78, v kterém byla šlena tato předběžná otázka, nabyl právní moci dne 28.7.1998. Dle názoru soudu je na účastnících donáhat se neplatnosti manželství.

Proti rozsudku soudu prvního stupně, kterým soud zamítl návrh na rozvod manželství, podala navrhovatelka včas odvolání. S právní kvalifikací soudu nesusouhlasí, neboť dle jejího názoru odporuje právním předpisům, je sice pravdou, že zákon o rodině připouští přiměřené použití občanského zákoníku, avšak tato přiměřenost spočívá pouze v takové aplikaci, která umožňuje využití ustanovení občanského zákoníku, pokud zákon o rodině určitou otázku neupravuje samostatně a úplně jako lex specialis. Zákon o rodině taxativně vypočítává důvody neplatnosti manželství v § 11 a do doby než je soudem manželství prohlášeno za neplatné, na ně pohliží jako neplatné. V jiných případech se neplatnosti manželství dovolávat a tudíž právní názor soudu, podle něhož odkazuje účastníky donáhat se neplatnosti manželství je právně vadný. Navrhovatelka popírá, že by bylo cílem účastníků při uzavření manželství, aby získali společný byt. S odpůrcem měla známost již od roku 1995 od podzimu, v únoru 1996 se k němu přistěhovala, takže přinejmenším po dobu víc než tři let žili ve společné domácnosti a poté došlo k uzavření manželství. V té době mezi nimi nebylo žádných problémů a teprve později nastaly konflikt. [redacted] odpůrcem začal být nemocen a odpůrcem stále častěji začal jezdit domů k rodičům [redacted] nedával peníze. Později se oba dohodli na tom, že se rozvedou a navrhovatelka se tedy donáhá tzv. zkráceného rozvodu, neboť mezi účastníky došlo k veškerým dohodám i k dohodě týkající se majetkových vztahů. S odpůrcem již více jak rok a půl spolu nežijí a on si také odstěhoval všechny věci. Navrhuje tedy, aby rozsudek soudu prvního stupně byl buď změněn tak, že návrhu bude vyhověno, nebo zrušen.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně postupem podle § 212 odst. 1 a 2 o.s.p. a dospěl k závěru [redacted] je důvodné. Ze smlouvy o vypořádání [redacted]

DŮVODY PROHLÁŠENÍ MANŽELSTVÍ ZA NEPLATNÉ

■ nedostatek věku (§ 672 OZ)

- 16 - 18 let

- bez povolení soudu

- i bez povolení soudu manželství vznikne

- prohlášení za neplatné:
návrh každého, ne ex offo

- možná konvalidace: 18 let (§ 682 OZ) či dítě (§ 683 OZ)

■ překážky manželství

■ bigamie (§ 674 OZ)

- návrh každého, ex offo

- možná konvalidace:
předchozí status zanikl

■ příbuzenství (§ 675 OZ)

- návrh každého, ex offo

■ omezená svéprávnost v této věci (§ 673 OZ)

- nikoli návrh každého, ne ex offo

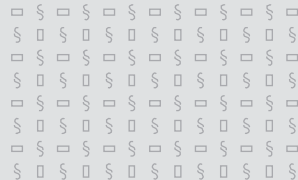
- možná konvalidace: dítě (§ 683 OZ), náprava (§ 682 OZ)

■ poručenství, svěřenectví, pěstounská péče

- z povahy věci nelze, NRV zanikla 37

- **vady projevu vůle při uzavírání manželství (§ 684 OZ)**
  - násilí či vyhrožování násilím
  - omyl týkající se totožnosti jednoho ze snoubenců nebo povahy sňatečného právního jednání
manželství vznikne,
na návrh manžela lze prohlásit za neplatné,
prekluze: 1 rok
  - vis compulsiva § 587 OZ
- **CO NENÍ RELEVANTNÍ?**
  - např. nezletilý nebo nesvéprávný svědek

Důsledky prohlášení manželství za neplatné soudem (PM):

■ STATUSOVÉ

§ 681 OZ

„manželství se považuje za neuzavřené“

ex tunc

status: svobodný/svobodná

■ VE VĚCI SPOLEČNÝCH DĚTÍ A MAJETKOVÉ

§ 686/1 OZ

jako po rozvodu manželství

§ 686/2 OZ

Bylo-li manželství prohlášeno za neplatné podle § 684 (násilí, omyl), je při rozhodování o majetkových povinnostech a právech třeba brát ohled na toho, kdo jednal v dobré víře.

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

POVINNOSTI A PRÁVA MANŽELŮ

§ 687 a násl. OZ

ZÁSADY

- PARITA
- SOCLIDARITA A VZÁJEMNÁ POMOC
- OCHRANA SLABŠÍ STRANY
- OCHRANA TŘETÍCH OSOB

PŘEHLED POVINNOSTÍ A PRÁV MANŽELŮ

Každé subjektivní povinnosti odpovídá subjektivní právo, které je vybaveno nárokem a požívá soudní ochrany.

Třídění povinností a práv:

- a) mnohé povinnosti a jim korespondující práva vyvěrají jako **přirozená práva** z lidské důstojnosti a z práva člověka na rodinný život, které souvisí s uznáním svobodné lidské vůle žít rodinným způsobem života podle své volby; jde především o povinnost úcty, povinnosti respektovat navzájem svoji důstojnost (viz § 687 odst. 2 ObčZ);
- b) další **povinnosti a práva jsou statusová**, neboť plynou z osobního stavu manželského; jde zejména o právo na rozvod (§ 755a násl. ObčZ);
- c) mnohé **povinnosti a práva jsou závazková**; mohou vznikat *ex lege* jako například vzájemná vyživovací povinnost mezi manželi (viz § 697 a násl. ObčZ), či na základě smlouvy, kupř. předmanželské majetkové (viz § 718 ObčZ).

Další dělení povinností a práv:

- a) **osobní**, např. povinnost věrnosti či vytváření zdravého rodinného prostředí (§ 687 odst. 2 ObčZ);
- b) **majetkové**, kupř. vyplývající ze společného jmění manželů (§ 708 a násl. ObčZ), úpravy rodinného závodu (§ 700 a násl. ObčZ) či obvyklého vybavení rodinné domácnosti (§ 698 a násl. ObčZ) nebo již zmíněné vzájemné vyživovací povinnosti mezi manželi (viz § 697 a násl. ObčZ).

OSOBNÍ PRÁVA A POVINNOSTI MANŽELŮ

§ 687 OZ - základní práva a povinnosti

(1) Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva.

(2) Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.

§ 688 OZ- povinnost informovat - komunikovat

Manžel má právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech.

§ 689 OZ - povinnost ohleduplnosti

Manžel je povinen při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a které žije spolu s manžely v rodinné domácnosti, a popřípadě dalších členů rodiny.

ZÁKONNÉ ZASTUPOVÁNÍ

§ 696 OZ

(1) Manžel má právo zastupovat svého manžela v jeho běžných záležitostech - *ex lege*.

(2) Manžel právo uvedené v odstavci 1 nemá,

- sdělí-li předem manžel, který má být zastoupen, tomu, s nímž jeho manžel má právně jednat nebo má v úmyslu právně jednat, že se zastoupením nesouhlasí, **tj. vyloučení**
- anebo zruší-li **soud** na návrh manžela zástupčí právo druhého manžela.

(3) Právo uvedené v odstavci 1 manžel nemá ani tehdy, **nežijí-li manželé spolu** za situace uvedené v § 691 odst. 2.

USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB ROD.DOMÁCNOSTI

■ § 690 OZ

Každý z manželů přispívá na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností tak, aby životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná. Poskytování majetkových plnění má stejný význam jako osobní péče o rodinu a její členy.

■ § 691 OZ

(1) Nemají-li manželé rodinnou domácnost (tj. NEBYDLÍ SPOLU), nese každý z nich náklady své domácnosti; ...

(2) Žije-li s jedním z manželů společně dítě manželů, vůči kterému mají oba vyživovací povinnost, ..., a druhý manžel opustí rodinnou domácnost, aniž k tomu má důvod zvláštního zřetele hodný, a odmítá se vrátit, je tento manžel povinen přispívat i na náklady rodinné domácnosti. Důvod opuštění rodinné domácnosti, popřípadě důvod odmítání návratu, posoudí soud podle zásad slušnosti a dobrých mravů.

- x odluha dle § 758 OZ
- x definice obydlí a rodinné domácnosti § 743 OZ

ROZHODOVÁNÍ O ZÁLEŽITOSTECH RODINY

§ 692/1 OZ

O záležitostech rodiny, včetně volby umístění rodinné domácnosti, popřípadě domácnosti jednoho z manželů a dalších členů rodiny, především dětí, které nenabýly plné svéprávnosti, a o způsobu života rodiny, se mají manželé **dohodnout**.

- x děti § 691/2 OZ
- x § 694/3 OZ, 693/3, 699 OZ

§ 692/2 OZ

Nedohodnou-li se manželé o podstatné záležitosti rodiny, může **soud** na návrh jednoho z nich **nahradiť svým rozhodnutím souhlas druhého manžela, odmítá-li (tj. šikana)** svůj souhlas v takové záležitosti rodinného života bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem rodiny, anebo **není-li schopen vůli projevit (tj. kóma)**. Soud však vede manžele především k dohodě.

OBSTARÁVÁNÍ ZÁLEŽITOSTÍ RODINY

§ 693 OZ

Záležitosti rodiny obstarávají manželé společně, nebo je obstarává jeden z nich.

§ 694 odst. 1 OZ běžné

V běžných záležitostech rodiny právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele společně a nerozdílně; to neplatí,

- sdělil-li manžel, který právně nejednal, předem třetí osobě, že s právním jednáním nesouhlasí; tj. vyloučení
- také soud může na návrh manžela pro něho vyloučit následky budoucího právního jednání druhého manžela vůči třetím osobám.

Taková opatření se netýkají právních jednání, jimiž manžel obstarává běžně nezbytné životní potřeby rodiny a jejích členů, zejména dětí, které nenabýly plné svéprávnosti.

§ 694 odst. 2 OZ ne běžné

V ostatních záležitostech rodiny právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele společně a nerozdílně, dal-li druhý manžel k právnímu jednání manžela souhlas; ustanovení § 692 odst. 2 se použije obdobně (tj. soud může souhlas nahradit).

Nedovolá-li se však manžel, který s právním jednáním druhého manžela nesouhlasí, pomoci soudu předem, může se dovolat neplatnosti takového právního jednání.

§ 694 odst. 3 odluha: nemají rodinnou domácnost

Nežijí-li manželé spolu za situace uvedené v § 691 odst. 2, právní jednání jednoho manžela v záležitostech rodiny druhého manžela bez jeho souhlasu nezavazuje ani neopravňuje.

MAJETKOVÁ PRÁVA A POVINNOSTI MANŽELŮ

§ 697 OZ Vyživovací povinnost

(1) Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje **zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň**. Vyživovací povinnost mezi manžely předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů.

(2) Pro vyživovací povinnost mezi manžely jinak platí obecná ustanovení o výživném

viz § 910 a násl. OZ

PODMÍNKOU NENÍ STAV ODKÁZANOSTI NA VÝŽIVU

§ 708 a násl. OZ SJM

- společenství nabytého jmění
- režimy: zákonný, smluvní, rozhodnutím soudu,
- i oddělení jmění
- majetkové smlouvy, včetně důsledků pro případ rozvodu a úmrtí, a rozsudky - evidence „seznam listin o manželském majetkovém režimu“ (§ 35j) - manželé se *mohou dovolat vůči třetím osobám i tehdy, i když tyto osoby nebyly s jejich obsahem seznámeny* (srov. § 35l odst. 1 notářského řádu)
  - § 719/2 OZ souhlas třetí osoby

OBVYKLÉ VYBAVENÍ RODINNÉ DOMÁCNOSTI

§ 698 OZ ZVLÁŠTNÍ REŽIM BEZ OHLEDU NA (SPOLU) VLASTNICTVÍ (x základní vybavení)

(1) Obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů; přitom není rozhodné, zda jednotlivé věci náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich.

(2) K nakládání s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, potřebuje manžel souhlas druhého manžela; to neplatí, jedná-li se o věc zanedbatelné hodnoty.

(3) Manžel se může dovolat neplatnosti právního jednání, jímž druhý manžel s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, naložil bez jeho souhlasu.

§ 699 OZ

(1) Opustí-li manžel rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale a odmítá se vrátit, může žádat, aby mu manžel vydal to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti a náleží výhradně jemu. Co náleží manželům **společně**, si manželé rozdělí rovným dílem, ledaže to povaha věci vylučuje; v takovém případě se použijí obecná ustanovení tohoto zákona o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví.

(2) Potřebuje-li manžel to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti, zejména také pro **společné nezletilé dítě** manželů, které nenabylo plné svéprávnosti a vůči kterému mají oba vyživovací povinnost, nebo pro nezletilé dítě, které nenabylo plné svéprávnosti, bylo svěřeno do společné péče manželů žijící v rodinné domácnosti a v rodinné domácnosti zůstalo, odstavec 1 se nepoužije.

RODINNÝ ZÁVOD

§ 700 OZ

- nejedná o žádný nový typ podnikání, ale o zvláštní případ obchodního závodu, o věc hromadnou,
- účelem je ochrana členů rodiny trvale pracujících pro rodinu a rodinný závod,
- tj. závod, ve kterém společně pracují *manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně* nebo osoby *s manžely sešvagřené až do druhého stupně* a který je ve vlastnictví některé z těchto osob,
- na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod (bez společenské či pracovní smlouvy), se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu,
- členové rodiny zúčastnění na provozu rodinného závodu se *podílejí na zisku z něho i na věcech z tohoto zisku nabytých, jakož i na přírůstcích závodu* v míře odpovídající množství a druhu své práce

BYDLENÍ MANŽELŮ

AUTONOMIE VŮLE v. LIMITY

- RODINNÁ DOMÁCNOST - § 743 OZ
- ODVOZENÉ „PRÁVO BYDLENÍ“ (od věcného) - § 744 OZ
- SPOLEČNÝ NÁJEM BYTU MANŽELI - § 745 OZ, nové: lze vyloučit - viz odst. 2
- nové: OMEZENÍ DISPOZIC
  - § 747 OZ (výlučný vlastník)
  - § 748 OZ (společný nájem)
  - § 750 OZ (3. osoby, děti, rodiče)

USTANOVENÍ PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

§ 751 OZ

(1) Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.

(2) Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

§ 752 OZ

Omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Soud na návrh rozhodne znovu, jsou-li pro to zvláště závažné důvody.

§ 753 OZ

Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manželkou nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.

§ 3021 OZ

Ustanovení § 751 až 753 proti domácímu násilí se použijí také v případě společného bydlení jiných osob, než jsou manželé.

- od roku 2006 intervenční centra
- policejní vykázaní: 10 dnů - ZPol
- civilní předběžná opatření: 1 měsíc, prodloužení 6 měsíců (širší, např. i stalking) - ZŘS
- trestní předběžná opatření: bez omezení - TŘ